

Februarie 2023
Această fișă tematică nu obligă Curtea și nu este exhaustivă

Avertizorii de integritate și libertatea de a comunica și de a primi informații

Art. 10 (libertatea de exprimare) din [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#):

„(1) Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. [...]

2) Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

În hotărârea Marii Camere din 14 februarie 2023, pronunțată în cauza ***Halet împotriva Luxemburg***, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat faptul că protecția de care se bucură avertizorii de integritate în temeiul art. 10 din Convenție se bazează pe necesitatea de a ține seama de caracteristicile specifice existenței unei relații pe muncă: pe de o parte, obligația de loialitate, de rezervă și de discreție inerentă relației de subordonare pe care o implică și, dacă este cazul, obligația de a respecta o obligație statutară de confidențialitate; pe de altă parte, poziția de vulnerabilitate economică față de persoana, instituția publică sau întreprinderea de care depind pentru locul de muncă și riscul de a suferi represalii din partea acestora.

De asemenea, Curtea a subliniat că, până în prezent, conceptul de „avertizor de integritate” nu a primit o definiție juridică fără echivoc și că s-a abținut întotdeauna să ofere o definiție abstractă și generală. Astfel, clarificarea aspectului dacă o persoană care pretinde că ar fi un avertizor beneficiază de protecția oferită de art. 10 din Convenție necesită o evaluare care să ia în considerare circumstanțele fiecărui caz și contextul în care acesta a apărut.

În această privință, Curtea a decis să aplice criteriile de control pe care le-a definit în hotărârea ***Guja împotriva Moldovei*** pronunțată de Marea Cameră la 12 februarie 2008, pentru a estima dacă și, în caz afirmativ, în ce măsură o persoană care dezvăluie informații confidențiale obținute în contextul unei relații de muncă se poate prevala de protecția art. 10 din Convenție. În plus, conștientă de evoluțiile care au avut loc de la pronunțarea hotărârii *Guja* în 2008, fie în ceea ce privește locul pe care îl ocupă în prezent avertizorii de integritate din societățile democratice, fie în ceea ce privește rolul de prim plan pe care aceștia sunt susceptibili să-l joace, Curtea a considerat oportun să confirme și să consolideze principiile stabilite în jurisprudența sa în ceea ce privește protecția avertizorilor

de integritate, prin rafinarea criteriilor de aplicare a acestora în contextul european și internațional actual.

Criteriile astfel definite sunt următoarele:

- canalele utilizate pentru divulgare;
- autenticitatea informațiilor divulgate;
- buna-credință;
- interesul publicului pentru informațiile divulgate;
- prejudiciul cauzat;
- severitatea sancțiunii.

Guja împotriva Moldovei

12 februarie 2008 (hotărârea Marii Camere)

Reclamantul, care, la momentul faptelor, era șeful departamentului de presă din cadrul Procuraturii Generale a Republicii Moldova, s-a plâns de revocarea sa din funcție pentru divulgarea a două documente care dezvăluiau ingerința unui politician de rang înalt într-o procedură penală pendinte.

În această hotărâre, Curtea a identificat pentru prima dată criteriile de control pentru a aprecia dacă și în ce măsură o persoană (în speță, un funcționar public) care divulgă informațiile confidențiale obținute la locul său de muncă se poate prevala de protecția art. 10 din Convenție. Aceasta a precizat, de asemenea, circumstanțele în care sancțiunile impuse ca răspuns la aceste dezvăluiri ar putea aduce atingere dreptului la libertatea de exprimare și ar putea constitui o încălcare a art. 10 din Convenție.

Curtea a statuat că a existat o **încălcare a art. 10** din Convenție în speță. „Ținând seama de importanța dreptului la libertatea de exprimare în ceea ce privește problemele de interes general, de dreptul funcționarilor publici și a altor angajați de a denunța comportamentul nelegal și actele ilicite constatate la locul de muncă, de îndatoririle și responsabilitățile angajaților față de angajatorii lor, precum și de dreptul angajatorilor de a-și coordona personalul, și punând în balanță celelalte interese diverse implicate în prezenta cauză, Curtea a ajuns la concluzia că ingerința în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare, în special în dreptul acestuia de a comunica informații, nu a fost o măsură «necesară într-o societate democratică»” (pct. 97 din hotărâre).

Marchenko împotriva Ucrainei

19 februarie 2009 (hotărârea Camerei)

În 2001, reclamantul, care era profesor și președinte al unui sindicat în școala în care lucra, a fost condamnat cu suspendare și la plata unei amenzi pentru că l-a acuzat public și nefondat pe directorul școlii de deturnare de fonduri publice. Acesta s-a plâns de condamnarea sa pentru calomnie, precum și de faptul că a fost găsit vinovat de o infracțiune de care nu fusese acuzat.

Curtea a reamintit mai întâi că semnalarea de către un angajat din sectorul public a unui comportament ilegal sau a unor fapte prevăzute de legea penală trebuie să fie protejată. În cauza reclamantului, Curtea a observat mai întâi că, în pofida faptului că reprezenta un sindicat și se exprima într-o chestiune de interes public, acesta avea obligația de a respecta reputația altora, inclusiv prezumția de nevinovăție, și că avea o datorie de loialitate și discreție față de angajatorul său. Curtea a observat, de asemenea, că reclamantul ar fi trebuit mai întâi să aducă la cunoștință acuzațiile superiorului directorului sau altei autorități competente, înainte de a le face publice. A mai reținut că reclamantul nu a încercat să folosească mijloacele legale disponibile pentru a contesta ceea ce el a considerat a fi o anchetă ineficace din partea serviciului public de audit și a procurorului cu privire la acuzațiile sale, dar în schimb l-a acuzat cu duritate pe director în timpul unei adunări publice. Curtea a constatat, așadar, că condamnarea reclamantului pentru calomnie era justificată în ceea ce privește acuzațiile făcute în timpul adunării, întrucât acestea nu fuseseră suficient dovedite, ar fi putut fi în mod rezonabil considerate ca fiind calomnioase și au adus atingere dreptului directorului de a fi prezumat nevinovat până la

proba contrarie. Cu toate acestea, având în vedere faptul că instanțele interne l-au condamnat pe reclamant la un an de închisoare pentru faptele respective, Curtea a considerat că aceasta a fost o măsură excesivă, care a avut un efect disuasiv asupra dezbaterii publice, și a concluzionat **încălcarea art. 10** din Convenție.

Kudeshkina împotriva Rusiei¹

26 februarie 2009 (hotărârea Camerei)

La momentul faptelor, reclamanta era judecător de peste 18 ani și își desfășura activitatea la o instanță din Moscova. Aceasta a susținut că a fost revocată din magistratură în 2004 deoarece a acuzat în mod public magistrați de rang înalt, judecători și procurori, că exercitau presiuni asupra sa în legătură cu o cauză penală importantă.

Remarcând faptul că reclamanta a criticat public comportamentul mai multor magistrați și a susținut că presiunea exercitată asupra judecătorilor era un lucru curent, Curtea a constatat că persoana în cauză a ridicat, fără îndoială, o problemă de interes public foarte importantă, care trebuie să facă obiectul unei dezbateri libere într-o societate democratică. Chiar dacă reclamanta și-a permis un anumit grad de exagerare și de generalizare, Curtea a constatat că declarațiile acesteia trebuiau considerate ca fiind un comentariu corect cu privire la un aspect de mare importanță publică. În plus, având în vedere afirmațiile reclamantei împotriva președintelui Tribunalului Moscova, Curtea a considerat că îngrijorarea sa privind imparțialitatea acestei instanțe era justificată. Întrucât argumentele acesteia nu au fost luate în considerare în cadrul procedurii interne, Curtea a concluzionat, de asemenea, că modul în care a fost impusă sancțiunea disciplinară reclamantei nu a asigurat garanții procedurale importante. În sfârșit, Curtea a observat că sancțiunea impusă, și anume revocarea reclamantei din magistratură, a fost de natură să aibă un „efect inhibitor” asupra judecătorilor care ar dori să participe la dezbaterile publice privind eficacitatea instituțiilor judiciare. Prin urmare, Curtea a considerat că această sancțiune era disproporționat de gravă și că a fost **încălcat art. 10** din Convenție.

Balenović împotriva Croatiei

30 septembrie 2010 (decizie privind admisibilitatea)

Cauza a avut ca obiect concedierea reclamantei din poziția pe care o ocupa în cadrul companiei petroliere naționale din cauza unor declarații în presă, în care aceasta criticase anumite aspecte ale politicii comerciale ale companiei, divulgând anumite informații confidențiale și acuzând de fraudă pe membrii conducerii companiei.

Curtea a declarat capetele de cerere formulate de reclamantă în temeiul art. 10 din Convenție **inadmisibile**, ca fiind vădit nefondate, constatând că, deși concedierea acesteia a constituit o sancțiune gravă pentru comportamentul său, ingerința reclamată nu fusese disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit și, prin urmare, putea fi considerată ca fiind „necesară într-o societate democratică”. Curtea a reiterat, în special, faptul că art. 10 din Convenție nu garantează o libertate de exprimare fără nicio restricție și că exercitarea acestei libertăți aducea cu ea „îndatoriri și responsabilități”. Prin urmare, oricine își exercita această libertate avea „îndatoriri și responsabilități”, a căror îndeplinire depindea de situația sa, de mijloacele (tehnice) folosite și de autenticitatea informațiilor divulgate publicului.

Trocellier împotriva Franței

12 octombrie 2010 (decizie privind admisibilitatea)

Prezenta cauză a privit concedierea reclamantului, angajat al EDF-GDF, după ce acesta îi trimisese o scrisoare prefectului, denunțând starea de degradare a rețelelor electrice și riscurile pentru siguranța publică.

Curtea a declarat **inadmisibile**, ca vădit nefondate, capetele de cerere formulate de reclamant în temeiul art. 10 din Convenție, constatând că acesta depășise limita permisă a libertății sale de exprimare, în special prin exagerarea făcută în declarațiile sale și prin exprimarea unor considerații personale prefectului, și că ingerința în dreptul său la libertatea de exprimare a fost, prin urmare, „necesară într-o societate democratică”.

---

¹. La 16 septembrie 2022, Federația Rusă a încetat să mai fie parte la Convenția europeană a drepturilor omului (Convenția).

Heinisch împotriva Germaniei

21 iulie 2011 (hotărârea Camerei)

Cauza a privit concedierea unei asistente medicale de geriatrie, după ce aceasta formulase o plângere penală împotriva angajatorului său, invocând deficiențe în îngrijirea oferită. Reclamanta s-a plâns de faptul că modul în care a fost concediată, precum și refuzul instanțelor de a dispune reîncadrarea sa, i-au încălcat dreptul la libertatea de exprimare. Curtea a hotărât că a fost **încălcat art. 10** din Convenție, constatând că fusese disproporționată concedierea reclamantei fără preaviz și că instanțele interne nu au asigurat un just echilibru între necesitatea de protecție a reputației angajatorului și necesitatea de a proteja dreptul reclamantei la libertatea de exprimare. Curtea a observat, în special, că, având în vedere vulnerabilitatea deosebită a pacienților în vârstă și necesitatea de a preveni abuzurile, informațiile divulgate au fost în mod incontestabil de interes public. În plus, interesul public de a fi informat despre deficiențele în furnizarea de îngrijire instituțională pentru persoanele vârstnice de către o companie de stat era atât de important încât depășea interesul de a proteja reputația și interesele comerciale ale unei societăți. În sfârșit, nu numai că sancțiunea impusă reclamantei a avut repercusiuni negative asupra carierei acesteia, dar a fost, de asemenea, susceptibilă să aibă un efect inhibitor important asupra altor angajați ai societății, cât și asupra angajaților din serviciile de îngrijire și asistență în general, descurajând astfel informarea într-un domeniu în care pacienții sunt adesea incapabili să își apere singuri drepturile, iar membrii personalului de îngrijire ar fi primii care ar deveni conștienți de deficiențele în furnizarea acestor servicii.

Barqão si Domingos Correia împotriva Portugaliei

15 noiembrie 2012 (hotărârea Camerei)

Prezenta cauză a privit condamnarea reclamanților pentru calomnie în formă agravată față de un asistent administrativ dintr-un centru de sănătate, pe care l-au acuzat, într-o scrisoare trimisă Ministerului Sănătății, de faptul că nu își respecta programul de lucru și că profita de vulnerabilitatea utilizatorilor. Reclamanții au susținut că condamnarea lor le-a încălcat dreptul la libertatea de exprimare.

Curtea a hotărât că a existat o **încălcare a art. 10** din Convenție, constatând că condamnarea reclamanților pentru calomnie în formă agravată și obligarea la plata de despăgubiri a constituit o ingerință care nu era „necesară într-o societate democratică” pentru a proteja reputația și drepturile altora. Curtea a observat, în special, că denunțurile făcute de reclamanți nu au fost făcute public sau către poliție, ci într-o simplă scrisoare adresată Ministerului Sănătății, instituția responsabilă cu supravegherea centrelor de sănătate publică din Portugalia. În plus, problemele semnalate ministerului erau legitime și de interes public, și anume calitatea funcționării unui centru de sănătate publică și încălcarea legii de către un funcționar public în îndeplinirea îndatoririlor sale. În plus, reclamanții au acționat în calitate de cetățeni ai localității în care se afla centrul respectiv. În sfârșit, abuzul în serviciu atribuit de aceștia asistentului administrativ a constituit nu numai o abatere disciplinară, ci și o infracțiune gravă în temeiul dreptului intern. Curtea a observat, de asemenea, că instanțele interne nu au ținut seama de elementele de probă disponibile cu privire la conduita asistentului administrativ.

Bucur si Toma împotriva României

8 ianuarie 2013 (hotărârea Camerei)

Primul reclamant, care a lucrat pentru Serviciul Român de Informații (SRI), a fost condamnat pentru divulgarea de informații clasificate „strict secret”. Acesta a făcut publice, în cadrul unei conferințe de presă, casete audio care conțineau înregistrări ale convorbirilor telefonice ale mai multor jurnaliști și politicieni, împreună cu elemente incriminatoare pe care le notase în registrul de convorbiri.

Curtea a hotărât că a fost **încălcat art. 10 din Convenție** în ceea ce-l privește pe primul reclamant, constatând că ingerința în libertatea de exprimare a acestuia, și în special în dreptul acestuia de a comunica informații, nu a fost „necesară într-o societate democratică”. În ceea ce privește problema dacă reclamantul dispunea sau nu de alte mijloace de comunicare a informațiilor, Curtea a observat, în special, că nu exista nicio

procedură oficială și că tot ceea ce putea face era să-și informeze superiorii cu privire la temerile sale. Or, neregulile pe care le descoperise îi priveau direct pe aceștia. Prin urmare, era puțin probabil ca orice plângere internă pe care acesta ar fi făcut-o să conducă la o anchetă și să pună capăt respectivelor practici ilegale. În plus, societatea civilă a fost direct afectată de informațiile în cauză, întrucât convorbirile telefonice ale oricărei persoane puteau fi interceptate. Mai mult, informațiile divulgate de reclamant priveau abuzuri comise de oficiali de rang înalt și afectau fundamentele democratice ale statului. Prin urmare, acestea priveau aspecte foarte importante pentru dezbateră politică într-o societate democratică, pentru care opinia publică avea un interes legitim. În ceea ce privește exactitatea informațiilor făcute publice, Curtea a constatat, de asemenea, că reclamantul a avut motive rezonabile să considere că informațiile pe care le-a divulgat erau adevărate. În ceea ce privește prejudiciul adus SRI, Curtea a considerat că interesul general privind divulgarea de informații care dezvăluie activități ilegale în cadrul instituției este atât de important într-o societate democratică încât prevalează asupra interesului de a menține încrederea publică în această instituție. În sfârșit, nu exista niciun motiv pentru a crede că reclamantul ar fi fost animat de orice alt motiv în afară de dorința de a face ca o instituție publică să respecte legile României și, în special, Constituția. Acest lucru a fost susținut de faptul că nu a ales să se adreseze direct presei, pentru a ajunge la cea mai largă audiență posibilă, ci s-a adresat mai întâi unui membru al Comisiei parlamentare pentru exercitarea controlului asupra activității SRI.

Langner împotriva Germaniei

17 septembrie 2015 (hotărârea Camerei)

Această cauză s-a referit la concedierea reclamantului din funcția pe care o ocupa într-un serviciu municipal pentru locuințe, după ce l-a acuzat pe viceprimar de „pervertire a justiției” atât oral, în cadrul unei reuniuni a personalului, cât și în comentarii scrise ulterior adresate superiorului ierarhic al reclamantului. Afirmatia a fost făcută în legătură cu un ordin de demolare emis de viceprimar cu doi ani înainte. De asemenea, reclamantul a susținut că viceprimarul ar fi încercat în mod nelegal să desființeze subdiviziunea condusă de reclamant.

Curtea a considerat că speța reclamantului nu era un caz de „avertizare” care să justifice o protecție specială în temeiul art. 10 din Convenție. În această privință, a observat, în special, că, în loc să adreseze primarului sau organelor de urmărire penală temerile sale cu privire la decizia viceprimarului, reclamantul le-a exprimat în cadrul unei reuniuni a personalului cu aproximativ doi ani mai târziu. Instanța federală de litigii de muncă a constatat că declarația reclamantului nu a avut drept scop evidențierea unei situații inacceptabile în cadrul serviciului pentru locuințe, ci a fost motivată în schimb de neînțelegerile personale pe care le avea cu viceprimarul, privind iminenta desființare a subdiviziunii pe care o conducea reclamantul. În prezenta cauză, Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 10** din Convenție, constatând că nu a existat, prin urmare, o ingerință disproporționată în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare. Având în vedere observațiile de mai sus și, în special, faptul că instanța federală de litigii de muncă și instanța de recurs au examinat cu atenție cauza în lumina dreptului la libertatea de exprimare a reclamantului, Curtea a considerat relevante și suficiente motivele instanțelor interne pentru a decide că dreptul la libertatea de exprimare al reclamantului nu prevalează asupra interesului angajatorului public în ceea ce privește concedierea sa.

A se vedea, de asemenea: **Catalan împotriva României**, hotărârea (Camerei) din 9 ianuarie 2018 privind concedierea unui funcționar public, care lucra pentru Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, pentru că a divulgat informații în vederea publicării unui articol care susținea că un lider religios ar fi colaborat cu *Securitatea* (fosta poliție politică din timpul regimului comunist): în speță, având în vedere îndatoririle și responsabilitățile funcționarilor publici, Curtea a constatat, după ce a pus în balanță diferitele interese în joc, că ingerința în libertatea de exprimare a reclamantului a fost necesară într-o societate democratică și că, prin urmare, nu a existat o **încălcare a art. 10** din Convenție.

Aurelian Oprea împotriva României

19 ianuarie 2016 (hotărârea Camerei)

Cauza a privit procesul împotriva reclamantului, conferențiar la Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară – o instituție finanțată de stat – , pentru că l-a calomniat pe prorectorul acestei universități în cadrul unei conferințe de presă. Reclamantul l-a criticat, în special, pentru că a încurajat o carte plagiată, pentru coordonarea unui program de cercetare științifică finanțat de stat și pentru acumularea prea multor funcții de conducere. Reclamantul a afirmat că i-a fost încălcată libertatea de a-și exprima îngrijorarea cu privire la standardele de educație din universitățile românești. Curtea nu a considerat cauza de față ca fiind un caz de avertizare. Cu toate acestea, a considerat că motivele reclamantului pentru afirmațiile în litigiu, așa cum au fost prezentate chiar de acesta, au fost relevante pentru evaluarea proporționalității ingerinței în exercitarea libertății de exprimare a reclamantului. Ținând seama de importanța dreptului la libertatea de exprimare în probleme de interes general și punând în balanță celelalte interese diverse implicate în prezenta cauză, Curtea a ajuns la concluzia că ingerința în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare nu a fost o măsură „necesară într-o societate democratică” și a hotărât că, prin urmare, a fost **încălcat art. 10** din Convenție.

A se vedea, de asemenea: Rubins împotriva Letoniei, hotărârea (Camerei) din 13 ianuarie 2015, referitoare la capătul de cerere al reclamantului potrivit căreia acesta a fost concediat din funcția de șef de catedră la Universitatea Riga Stradina pentru faptul că a criticat conducerea universității: în speță, Curtea a hotărât că a fost **încălcat art. 10** din Convenție, constatând că motivele invocate de instanțele naționale, deși relevante, nu au fost suficiente pentru a demonstra că ingerința în dreptul la libertatea de exprimare a reclamantului era proporțională cu scopul legitim urmărit și, în consecință, nu a fost „necesară într-o societate democratică”.

Görmüş si alții împotriva Turciei

19 ianuarie 2016 (hotărârea Camerei)

În aprilie 2007, revista săptămânală *Nokta* a publicat un articol bazat pe documente clasificate drept „confidențiale” de către Șeful Statului Major al forțelor armate. Reclamanții – la momentul respectiv, directorul editorial și redactorii-șefi ai revistei săptămânale, precum și jurnaliștii de investigație care lucrau pentru publicație – s-au plâns că măsurile luate de autoritățile competente, în special percheziția sediilor lor profesionale și confiscarea documentelor acestora, au avut ca scop identificarea surselor lor de informare și le-au încălcat dreptul la libertatea de exprimare, în special dreptul de a primi sau de a comunica informații în calitate de jurnaliști.

Curtea a hotărât că a existat o **încălcare a art. 10** din Convenție în speță. Având în vedere, în special, importanța libertății de exprimare în ceea ce privește problemele de interes public și necesitatea de a proteja sursele jurnalistice în acest domeniu, inclusiv atunci când aceste surse erau angajați ai statului care au observat și au raportat un comportament sau practici potențial îndoielnice la locul lor de muncă, Curtea, după ce a pus în balanță diversele interese în joc și, în special, confidențialitatea afacerilor militare, a considerat că ingerința în dreptul reclamanților la libertatea de exprimare, în special în dreptul lor de a comunica informații, nu a răspuns unei nevoi sociale urgente, nu a fost proporțională cu scopul legitim urmărit și, în consecință, nu a fost „necesară într-o societate democratică”. Curtea a observat, în special, că intervenția contestată era susceptibilă nu numai să aibă repercusiuni negative asupra relațiilor reclamanților cu toate sursele lor, dar ar putea avea, de asemenea, un serios efect inhibitor în ceea ce privește alți jurnaliști sau alți avertizori de integritate angajați de stat, și i-ar putea descuraja să raporteze orice comportament necorespunzător sau acte controversate ale autorităților publice.

Soares împotriva Portugaliei

21 iunie 2016 (hotărârea Camerei)

În calitate de caporal șef în cadrul Gărzii Naționale Republicane, reclamantul a trimis un e-mail Inspectoratului General de Administrație Internă, în care afirma că un comandant al unui post teritorial ar fi utilizat în mod abuziv bani publici. Acesta a declarat că intenția sa a fost aceea de deschidere a unei anchete cu privire la aceste acuzații, despre care a admis că se bazau pe un zvon. Reclamantul s-a plâns de condamnarea sa pentru calomnie în formă agravată, susținând că a acționat cu bună-credință în dezvăluirea suspiciunii de utilizare abuzivă a banilor publici în cadrul Gărzii Naționale Republicane.

Curtea, observând, în special, că speța reclamantului trebuia diferențiată de cazurile de „avertizare”, o acțiune care justifică o protecție specială în temeiul art. 10 din Convenție, a hotărât că **nu a fost încălcat art. 10** din Convenție în speță. Aceasta a considerat că motivele invocate de instanțele interne în susținerea deciziilor lor erau „relevante și suficiente” și că ingerința în dreptul la libertatea de exprimare a reclamantului nu a fost disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit, și anume protecția reputației altora. Astfel, ingerința putea fi considerată în mod rezonabil „necesară într-o societate democratică”, iar Curtea nu a găsit niciun motiv serios pentru a substitui cu propria evaluare pe cea a instanțelor naționale, care au examinat problema în litigiu cu atenție și în conformitate cu principiile stabilite de jurisprudența Curții.

Medžlis Islamske Zajednice Brčko si alții împotriva Bosniei si Hertegovinei

27 iunie 2017 (hotărârea Marii Camere)

Această cauză s-a referit la condamnarea pentru calomnie în cadrul unui proces civil împotriva a patru organizații în urma publicării unei scrisori pe care acestea o adresaseră celor mai înalte autorități din districtul lor, în care reclamau candidatura unei persoane pentru funcția de director al postului de radio și televiziune multietnic din districtul Brčko. Invocând dreptul lor la libertatea de exprimare, reclamantele s-au plâns cu privire la sancțiunea aplicată în contextul răspunderii civile pentru calomnie.

În absența oricărei obligații de loialitate, de rezervă și de discreție, Curtea a considerat că, în speță, nu era necesar să cerceteze tipul de problemă care a fost esențială în jurisprudența sa în materie de avertizare, și anume dacă existau canale alternative sau alte mijloace eficiente de reparație (cum ar fi dezvăluirea către un superior sau către altă autoritate sau organism competent) a situației pe care reclamantele intenționau să o dezvăluie. Curtea a hotărât că, în cauză, **nu a fost încălcat art. 10** din Convenție, constatând că ingerința contestată a fost susținută de motive relevante și suficiente și a fost proporțională cu scopul legitim urmărit. Curtea a constatat, de asemenea, că autoritățile naționale au asigurat un just echilibru între libertatea de exprimare a reclamantelor, pe de o parte, și interesul persoanei în cauză de a-și proteja reputația, pe de altă parte, acționând astfel în cadrul marjei lor de apreciere.

Guja împotriva Republicii Moldova (nr. 2)

27 februarie 2018 (hotărârea Camerei)

Reclamantul în cauza de față a susținut că a continuat să fie victima vexațiunilor avertizărilor sale de integritate anterioare, în pofida unei hotărâri anterioare a Curții Europene în favoarea sa (a se vedea, supra, hotărârea *Guja împotriva Moldovei*, 12 februarie 2008). În urma acestei hotărâri, instanțele interne au dispus reintegrarea în fosta sa funcție. Cu toate acestea, la zece zile după reintegrarea sa în funcție, reclamantul a primit un ordin de revocare bazat pe o dispoziție a dreptului intern legată de numirea unui nou procuror general. Contestația sa împotriva acestei noi revocări a fost respinsă de instanțele interne. În fața Curții, acesta s-a plâns că nu a existat o reintegrare corespunzătoare și că această ultimă revocare din funcție, precum și respingerea contestației sale, au reprezentat represalii pentru denunțul său din 2003 și nerespectarea deliberată de către stat a hotărârii inițiale a Curții din 2008.

Curtea a hotărât că a fost **încălcat art. 10** din Convenție, constatând că a doua revocare a reclamantului a încălcat dreptul său la libertatea de exprimare, în special dreptul său de a comunica informații. Curtea a observat, în special, că, în pofida faptului că a pretins să

respecte hotărârea sa anterioară, Guvernul Republicii Moldova nu a avut niciodată intenția reală de a-l repune în drepturi pe reclamant. În realitate, a doua concediere a fost o măsură represivă continuă ca răspuns la denunțul său din 2003. În plus, instanțele interne au contribuit la încălcarea drepturilor reclamantului prin refuzul de a examina acuzațiile și probele acestuia și prin ignorarea principiilor stabilite în cauza anterioară *Guja*.

Herbai împotriva Ungariei

5 noiembrie 2019 (hotărârea Camerei)

Reclamantul lucra în cadrul departamentului de resurse umane al unei bănci și contribuia, de asemenea, la un site internet unde erau postate articole generale despre practicile în domeniul resurselor umane. Cauza a privit concedierea acestuia pe motiv că articolele sale de pe site-ul de internet au încălcat standardele de confidențialitate ale băncii și au adus atingere intereselor financiare ale acesteia.

În lipsa oricărei abateri pe care reclamantul ar fi putut să o divulge, Curtea a constatat că nu este necesar să cerceteze tipul de aspecte care erau centrale în jurisprudența sa privind avertizarea, însă a considerat că următoarele elemente sunt relevante atunci când examinează domeniul de aplicare admisibil al restrângerii libertății de exprimare în raportul de muncă în speță: natura discursului în cauză, motivele autorului, prejudiciul, dacă este cazul, cauzat angajatorului prin afirmațiile reclamantului și gravitatea sancțiunii impuse. Curtea a considerat că a fost **încălcat art. 10** din Convenție în ceea ce îl privește pe reclamant, constatând că instanțele interne nu au efectuat un exercițiu adecvat de punere în balanță a dreptului reclamantului la libertatea de exprimare și dreptul băncii de a-și proteja interesele comerciale legitime. În special, Curtea nu a fost de acord cu concluziile instanțelor interne potrivit cărora articolele referitoare la subiecte de interes pentru un public profesionist nu pot beneficia de protecția libertății de exprimare doar pentru că nu fac parte dintr-o dezbatere de interes public general.

Gawlik împotriva Liechtenstein

16 februarie 2021 (hotărârea Camerei)

Această cauză a vizat un doctor care a ridicat suspiciuni că în spitalul său ar fi avut loc eutanasier. Procedând astfel, el nu a respectat sistemul de reclamații al spitalului și a formulat o plângere penală. Cauza a atras o atenție semnificativă din partea presei. Reclamantul s-a plâns de faptul că a fost concediat din postul său fără preaviz pentru că a depus o plângere penală, ceea ce i-a încălcat drepturile.

În speță, Curtea a subliniat în special că informațiile dezvăluite de avertizori ar putea intra, de asemenea, sub incidența art. 10 din Convenție în anumite împrejurări în care informațiile în cauză s-au dovedit ulterior eronate sau nu au putut fi dovedite în mod corect. În special, nu există niciun motiv rezonabil pentru ca o persoană care a formulat o plângere penală cu bună-credință să anticipeze dacă investigațiile vor conduce la o punere sub acuzare sau vor fi clasate. Totuși, în aceste condiții, persoana în cauză ar fi trebuit să respecte obligația de a verifica, în măsura permisă de împrejurări, dacă informațiile erau exacte și fiabile. Această abordare a fost reflectată și în documentele relevante ale Consiliului European. În cauza reclamantului, Curtea a considerat că **nu a fost încălcat art. 10** din Convenție, constatând că ingerința în drepturile sale a fost proporțională. Deși a observat că nu a acționat cu motive nepotrivite, Curtea a constatat totuși că reclamantul a fost neglijent prin faptul că nu a verificat informațiile. În consecință, Comisia a considerat că concedierea reclamantului a fost justificată, în special având în vedere efectul asupra reputației spitalului și a altui membru al personalului.

Wojczuk împotriva Poloniei

9 decembrie 2021 (hotărârea Camerei)

Această cauză a privit condamnarea în 2012 a reclamantului, istoric de artă, care fusese angajat al Muzeului de Vânătoare și Echitație între 1997 și 2008, pentru calomnie împotriva muzeului pentru patru scrisori anonime pe care acesta le-ar fi trimis și care criticau conducerea muzeului. Acesta s-a plâns de faptul că, în speță, condamnarea sa a fost disproporționată și nejustificată.

Curtea nu a constatat că scrisorile în discuție puteau fi considerate drept avertizări. Curtea a considerat că **nu a fost încălcat articolul 10** din Convenție în ceea ce îl privește pe reclamant, constatând că instanțele naționale au prezentat motive suficiente și relevante pentru a justifica ingerința în libertatea de exprimare a reclamantului.

Halet împotriva Luxemburgului

14 februarie 2023 (hotărârea Marii Camere)

Prezenta cauză a avut ca obiect divulgarea de către reclamant, în timp ce era angajat al unei societăți private, a unor documente confidențiale protejate de secretul profesional, cuprinzând 14 declarații fiscale ale unor societăți multinaționale și două scrisori de însoțire, obținute de la locul său de muncă. În urma unei plângeri formulate de angajatorul său și la încheierea procesului penal împotriva sa, acesta a fost condamnat de curtea de apel în apel la plata unei amenzi penale de 1 000 de euro și la plata unei sume simbolice de un euro ca despăgubire pentru prejudiciul moral suferit de angajatorul său. Reclamantul s-a plâns de faptul că condamnarea sa a constituit o ingerință disproporționată în dreptul său la libertatea de exprimare.

Curtea a hotărât că a fost **încălcat art. 10** din Convenție în speță. Având în vedere în special importanța, atât la nivel național, cât și la nivel european, a dezbaterii publice privind practicile fiscale ale societăților multinaționale, la care au contribuit în mod esențial informațiile publicate de reclamant, Curtea a considerat că interesul public în divulgarea acelor informații a depășit toate efectele prejudiciabile cauzate de acestea. Astfel, după ce a analizat toate interesele în cauză și a ținut seama de natura, gravitatea și efectul inhibitor al condamnării reclamantului, Curtea a concluzionat că ingerința în dreptul său la libertatea de exprimare, în special libertatea de a comunica informații, nu fusese „necesară într-o societate democratică”.

Texte și documente

A se vedea, în special:

- **[Ghid privind art. 10 din Convenția europeană a drepturilor omului – Libertatea de exprimare](#)**, întocmit de Direcția Jurisconsultului Curții
  - **[pagina de internet](#)** a Consiliului Europei privind **„Protecția avertizorilor de integritate”**
-

Contact presă:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08